

Veiklos ataskaita 2022

VŠĮ PELKIŲ ATKŪRIMO IR
APSAUGOS FONDAS
www.pelkiufondas.lt

Kontaktai

- VšĮ „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas“
Gedimino pr. 1, 4 aukštas (NVO „Avilys“)
LT-01103 Vilnius
- Įmonės kodas 302822289
- Tel. +370 656 20426
- El. paštas info@pelkiufondas.lt
- Tinklapis www.pelkiufondas.lt
- Socialinis tinklas
<https://www.facebook.com/pelkiufondas>

MISIJA

Efektyvių ir inovatyvių sprendimų paieška bei taikymas derinant juos su tradiciniais metodais, užtikrinant natūralių pelkių bei jų biologinės įvairovės apsaugą, sėkmingą pažeistų pelkių atkūrimą ir didinant gamtinių ekosistemų atsparumą pokyčiams.

VIZIJA

Natūralios ir atkurtos pelkių ekosistemos gamtos ir visuomenės gerovei.

VŠĮ PELKIŲ ATKŪRIMO IR APSAUGOS FONDAS

ne pelno sieianti nevyriausybinė
gamtosauginė organizacija, kuri rūpinasi
pelkių ir kitų ekosistemų apsauga, atkūrimu,
tvairiu naudojimu ir visuomenės švietimu.

© Jogaļa Mickevičius

Esame darni ir vieninga mokslininkų, biologinės įvairovės tyrėjų ir pelkių ekologinio atkūrimo ekspertų grupė.

Turime sukaupę nemenką biologinės įvairovės tyrimų, ekosistemų ekologinio atkūrimo, gamtotvarkos planų rengimo ir nacionalinių bei tarptautinių gamtosauginių projektų įgyvendinimo patirtį.

Išmanome biologinės įvairovės apsaugos, klimato kaitos, žemės ūkio politiką, rūpinamės aplinkosauginiu visuomenės švietimu, telkiame bendruomenę gamtosauginei veiklai, aktyviai ieškome inovatyvių ir pažangių sprendimų, kaip įgyvendinti organizacijos misiją.

Mūsų pasiekimai

2022-aisiais daug dėmesio ir pastangų skyrėme įstaigos misijai įgyvendinti – atkurti pažeistas pelkes ir durpynus, užtikrinti jų apsaugą bei tausų naudojimą, rūpintis mūsų krašto biologine įvairove. Metai buvo kupini iššūkių, tradicinių veiklų bei naujų galimybių paieškų tiek gamtosausgos srityje, tiek ir pačios organizacijos gyvenime.

Kartu su atsakingais partneriais iš Lietuvos ir užsienio šalių įgyvendinome naujų veiklų, įdiegėme gerųjų praktikų ir ėmėmės naujų projektų.

Vystėme pelkininkystės idėją telkdami ir šviesdami ūkininkus bei sprendimų priėmėjus apie tausų atkurtų, šlapių pelkių naudojimą

Plėtojome bendradarbiavimą su atsakingu verslu diegdami anglies (CO₂) pėdsako kompensavimo mechanizmus

Užbaigėme 2021 m. pradėtus gamtotvarkos darbus Tartoko (Prienai) ir Aukštumalos (Šilutės r.) telmologiniuose draustiniuose

Atnaujinome “orchidėjų pelke“ tituluojamos Šilėnų žemapelkės (Vilniaus r.) buveinių tvarkymo darbus – suorganizavome ekspansyvių krūmynų ir nendrynų kirtimo talką

Suorganizavome mokomąją ekspediciją Greifswaldo universiteto (Vokietija) mokslininkų ir studentų grupei apie Lietuvos kraštovaizdžio elementus, ypatingą dėmesį skiriant pelkių ekosistemoms

Atkūrėme apleistus vandens telkinius istoriniuose Kamariškių dvaro ir Antalieptės basųjų karmelitų vienuolyno parkuose (Zarasų r.) ir pritaikėme juos biologinei įvairovei

Suorganizavome daugiau kaip 40 vertingų medžių (įskaitant ir medžius senolius) lajos tvarkymo darbus Lietuvoje ir Latvijoje

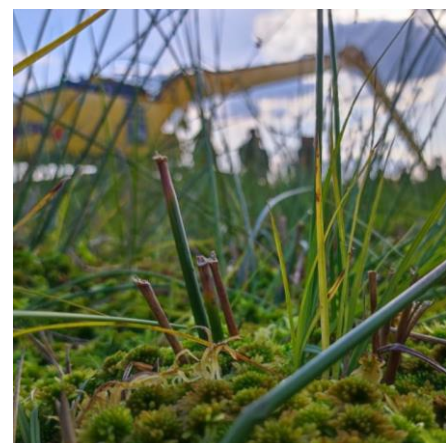

Gelbėjom migruojančius varliagyvius Kleboniškyje (Kaunas)

Atkūrėme saugomo augalo – melsvojo gencijono – augavietę Zarasų ežero Didžiojoje saloje (Zarasai)

Dalyvaujame diskusijose su šalies ūkininkais, miškininkais, LR Žemės ūkio ministerijos bei Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos, durpių pramonės atstovais dėl pažeistų pelkių atkūrimo ir (arba) tvaraus naudojimo

Bendradarbiaujame su tarptautinėmis organizacijomis, siekdami gerinti pelkių ekosistemų ir durpinių dirvožemių apsaugą Lietuvoje ir ES. Tapome "Wetlands International Europe" ir Lietuvos atsakingo verslo asociacijos (LAVA) nariais

Pasirašėme tarptautinę deklaraciją „Venecijos susitarimas: saugome pasaulio pelkes ir kitus durpynus lokaliai“, įpareigojančią saugoti pasaulio durpynus ir pakeisti jų ekologinio-kultūrinio naudojimo kryptis

Mūsų vykdomi projektai

- Vandens telkinių Latvijoje ir Lietuvoje ekologinių sąlygų pagerinimas (*Išsaugok praeitį ateičiai LLI-476*), 2020–2022 m.

- EUKI – *Pelkininkystės plėtra žemės ūkyje Baltijos šalyse*. Baltijos šalių ūkininkų indėlis į organinės anglies kaupimą durpiniuose dirvožemiuose: praktiniai mainai, susiję su pelkininkyste ir anglies dioksido įsisavinimu ūkininkaujant, 2021–2023 m.

- Išekspluotuočių durpynų atkūrimas derinant pelkininkystę ir pelkinių ekosistemų atkūrimą, nuo 2020 m.

- Aplinkosauginių NVO pajėgumų didinimas, siekiant efektyviai dalyvauti anglies pėdsako kompensavimo mechanizmų diegimo ir taikymo procesuose Lietuvoje, 2022 m.

PROJEKTAS

EUKI – pelkininkystės plėtra žemės ūkyje Baltijos šalyse

Baltijos šalių ūkininkų indėlis į organinės anglies kaupimą durpiniuose dirvožemiuose: praktiniai mainai, susiję su pelkininkyste ir anglies dioksido įsisavinimu ūkininkaujant / Carbon capturing by Baltic peatland farmers – Practical exchange for paludiculture & carbon farming

PROJEKTO TRUKMĖ

Projekto pradžia – 2021 08
Projekto pabaiga – 2023 12

PARTNERIAI

Projekto lyderis – Michaelio Zukovo fondas –
Greifsvaldo pelkių centro partneris (Vokietija)
Estijos gamtos fondas (Estija)
Ežerų ir pelkių tyrimų centras (Latvija)

PROJEKTO VERTĖ

Bendra projekto vertė – 612 955 Eur.
Projektą finansuoja Europos klimato iniciatyva (European Climate Initiative EUKI), remiama Federalinės ekonomikos reikalų ir klimato politikos ministerijos (Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action, Vokietija)

Pelkininkystė (angl. k. *paludiculture*; lot. k. *palus* – pelkė, *cultūra* – dirbimas, priežiūra, žemdirbystė) tai ūkinis šlapių durpynų naudojimas klimatui neutraliu būdu.

Projekto tikslas – apie klimatui neutralų durpynų naudojimą sukauptas žinias ir praktinę patirtį perduoti Baltijos šalių ūkininkams.

Pelkininkystė skatina klimatui palankų ūkininkavimą drėgnuose durpiniuose dirvožemiuose, išryškina ūkininkavimo strategijos pasirinkimo svarbą ŠESD emisijų mažinimui, biomasės paruošoms, pelkininkystės produktų gamybai bei biologinės įvairovės išsaugojimui.

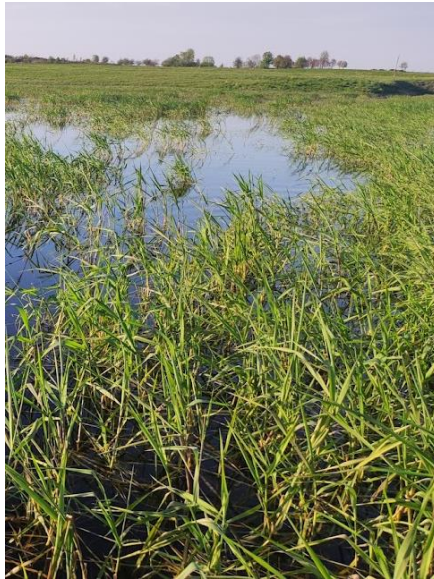

Pelkininkystės produktų paroda eksponuojama Lietuvos Respublikos Prezidentūros kiemelyje, *Pasaulinė aplinkos apsaugos diena*

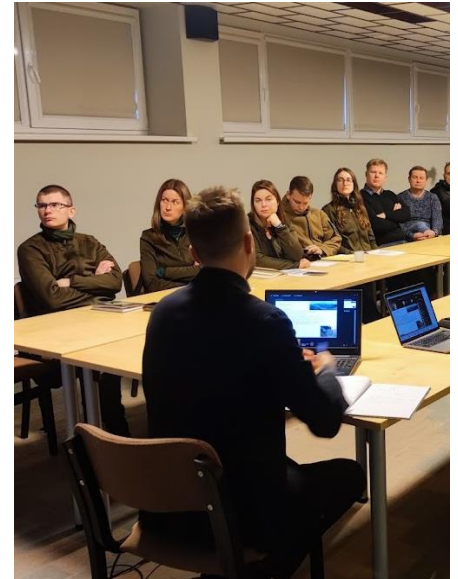
Pasiekimai

Pelkininkystės produktų paroda eksponuota įvairiose šalies ekspozicijų salėse, mokymo įstaigose, LR Prezidentūroje, Vilniaus savivaldybėje ir kt.

Bendradarbiaujant su LSMU Veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutu Baisogalos apylinkėse atkuriamoje pelkėje įsėtas nendrinis dryžutis.

Žuvinto biosferos rezervate suorganizuotas praktinis seminaras pelkių biomasės panaudojimo galimybėms aptarti.

Kartu su projekto partneriais suorganizuota mokomoji išvyka–seminaras „Pažintinė pelkininkystės kelionė po durpynų turtingas Šiaurės Vokietijos federalines žemes“ (Vokietija), kuriame dalyvavo gausus būrys Lietuvos ir kitų Europos šalių ūkininkų, durpynų savininkų, mokslininkų, pelkių atkūrimo bei klimato kaitos švelninimo ekspertų, žurnalistų, ministerijų bei saugomų teritorijų administracijų, žemės rūmų konsultavimo ar kitų tarnybų atstovai iš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Airijos, Slovakijos bei Vengrijos.

PROJEKTAS

Vandens telkinių Latvijoje ir Lietuvoje ekologinių sąlygų pagerinimas

Išsaugok praeitį ateičiai LLI-476 / Save Past for the Future LLI-476

PROJEKTO TRUKMĖ

Projekto pradžia – 2020 08 01
Projekto pabaiga – 2023 01 31

PARTNERIAI

Projekto lyderis – Preilių savivaldybės administracija (Latvija)
Zarasų rajono savivaldybės administracija (Lietuva)
VšĮ Inovatorių slėnis (Lietuva)

PROJEKTO VERTĖ

Bendra projekto vertė - 1,03 mln. Eur.
Projektą iš dalies finansuoja 2014–2020 m. Europos regioninės plėtros fondo Lietuvos-Latvijos Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programa ir Lietuvos Respublika.

Projekto tikslas – padidinti organizacijų, dalyvaujančių istorinių parkų atkūrimo ir jų priežiūros veiklose, pajėgumus Šiaurės Rytų Lietuvos ir Latgalos regionuose pasitelkiant modernias ir plačiai apimančias teritorijų tvarkymo nuostatas, apjungiančias istorines, gamtos ir biologinės įvairovės bei kaimiškojo kraštovaizdžio vertybes ir aspektus.

Interreg
Latvija-Lietuva
European Regional Development Fund

Pasiekimai

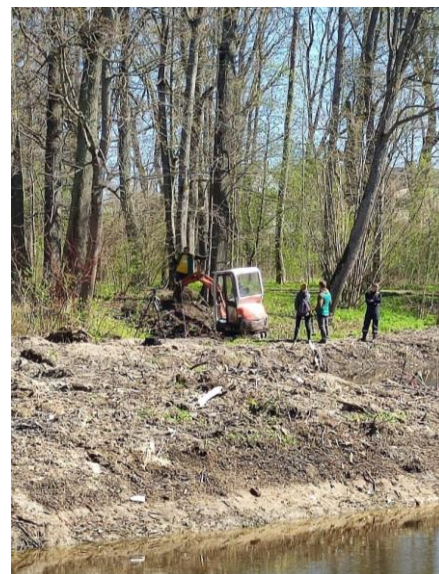

Atkurti 9 vandens telkiniai istoriniuose Kamariškių dvaro (6) ir Antalieptės basųjų karmelitų vienuolyno (3) parkuose (Lietuva).

Skiauterėtasis tritonas

Jau 2022 metų vasarą Kamariškių tvenkiniuose įsikūrė saugomi varliagyviai – raudonpilvės kūmutės ir skiauterėtieji tritonai.

Įrengtos varliagyvių žiemavietės Preilių (Latvija) ir Kamariškių dvarų (Lietuva) bei Antalieptės basųjų karmelitų vienuolyno (Lietuva) parkuose.

Surengtas Lietuvos ir Latvijos savivaldybių, kultūros paveldo įstaigų bei saugomų teritorijų tarnautojų, istorinių dvarų savininkų ar jų valdytojų bei mokslininkus suvienijęs tarptautinis praktinis seminaras apie istorinių parkų priežiūrą ir jų pritaikymą biologinei įvairovei.

Sertifikuoti MB *Balta laja* (Lietuva) specialistai tęsė vertingų medžių–senolių lajų tvarkymą Antalieptės basųjų karmelitų vienuolyno (Lietuva) ir Bebrinės dvaro (Latvija) parkuose.

Melsvasis gencijonas

Atlikti Zarasų ežero Didžiosios salos biologinės įvairovės tyrimai. Informacija apie saloje aptiktas saugomas ir retas rūšis perduota Zarasų rajono savivaldybei.

Kamariškių parko talkininkams prarastos ekskursijos, kurių metu pristatyta senojo dvaro biologinė įvairovė ir pasidalinta iššūkiams, su kuriais siekiama ne tik ją išsaugoti, bet ir pagerinti saugomų rūšių būklę.

PROJEKTAS

Aplinkosauginių NVO pajėgumų didinimas, *siekiant efektyviai dalyvauti anglies pėdsako kompensavimo mechanizmų diegimo ir taikymo procesuose Lietuvoje*

PROJEKTO TRUKMĖ

Projekto pradžia – 2022 05 01
Projekto pabaiga – 2022 12 30

PARTNERIAI

Projekto lyderis – Pelkių atkūrimo ir
apsaugos fondas
Aplinkosaugos informacijos centras

PROJEKTO VERTĖ

Projektui skirta suma – 53 255,64 Eur.
Projektui valstybės biudžeto lėšų skyrė
Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministerija

Projekto tikslas – sustiprinti Lietuvos aplinkosauginių NVO gebėjimus efektyviai dalyvauti anglies pėdsako kompensavimo mechanizmų diegimo ir taikymo procesuose Lietuvoje, tokiu būdu kuriant schemas, užtikrinančias NVO veiklos ir finansinį tvarumą bei verslo įsitraukimą į gamta pagrįstų sprendimų įgyvendinimą ne tik mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus, bet ir skatinant jų absorbciją, didinant prisitaikymą prie klimato kaitos bei saugant biologinę įvairovę.

Mažinkime CO₂ pėdsaką kartu!

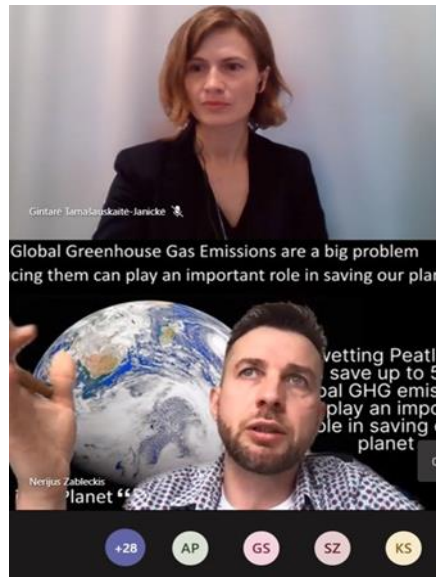

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

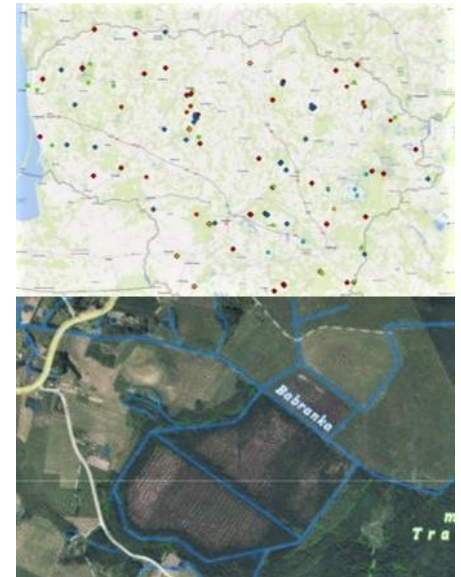

Siekiant paskatinti pelkių atkūrimą privačiose valdose į lietuvių kalbą išversti *MoorFutures* (Vokietija) standartas bei metodika ir adaptuoti Lietuvos sąlygoms.

Kuriama partnerystė su įvairiomis organizacijomis, siekiant *MoorFutures* standartą pritaikyti atkuriant Lietuvos pelkes.

Atlikta potencialių atkūrimui pažeistų pelkių Lietuvoje analizė.

Publikuotas gerosios praktikos leidinys „*Pelkių fondo ir verslo partnerystė: atkurdami pelkes saugokime klimatą*“ ir videofilmas „*Atkurdami pelkes saugokime klimatą*“.

Publikuoti straipsniai apie anglies pėdsako kompensavimo galimybes, pelkių atkūrimą ir tvarų jų naudojimą.

Surengta rudeninė talka Šilėnų žemapelkėje (Vilniaus r.). 1,6 ha plote iškirsta sumedėjusi augalija, nupjauti nendrių sąžalynai, biomasė išgabenta iš teritorijos.

Šilėnų pelkės talkininkai ne tik stropiai dirbo, bet ir susipažino su šios „orchidėjų pelke“ pelnytai tituluojamos žemapelkės gamtinėmis vertybėmis bei pelkių svarba klimato kaitos švelninimui, apžiūrėjo *Pelkininkystės produktų parodą* bei galėjo įsijungti į diskusijas apie anglies pėdsaką ir galimybes jį mažinti bei kompensuoti.

Išekspluototų durpynų atkūrimas derinant pelkininkystę ir pelkinių ekosistemų atkūrimą

PROJEKTO TRUKMĖ

Projekto pradžia – 2020
Projekto pabaiga – N/A

PARTNERIS

UAB Klasmann Deilmann Ežerėlis

PROJEKTO VERTĖ

Projektą iš dalies finansuoja
UAB Klasmann Deilmann Šilutė
UAB Klasmann Deilmann Ežerėlis

Baigtoje eksploatuoti Ežerėlio durpių karjero dalyje įrengtuose bandymo laukeliuose įkurdinti pelkėms būdingų rūšių augalai (kiminai, spanguolės, nendrės ir švendrai). Bandymo laukeliuose, kuriuose drėgmės sąlygos yra optimalios, jau formuojasi pelkėms būdingų augalų danga.

Pelkėms būdingų augalų įkurdinimas drėgnuose durpiniuose dirvožemiuose yra perspektyvi gamtos sprendimais paremta baigtų eksploatuoti durpių karjerų rekultivavimo priemonė, palanki biologinės įvairovės nykimo ir klimato kaitos problemoms spręsti.

Kita veikla

- Dalyvavome įvairių skėtinių organizacijų, komitetų, darbo grupių veiklose, susijusiose su žemės ūkiu, klimato kaita, durpynų naudojimu, teikėme informaciją ir konsultavome LR Aplinkos ministerijos, LR Žemės ūkio ministerijos, durpių įmonių asociacijos „Lietuviškos durpės“ ir kt. suinteresuotų įstaigų atsakingus asmenis pelkių atkūrimo ir tausaus naudojimo klausimais.
- Bendradarbiavome su nacionalinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis. Įstaiga yra *Aplinkosaugos koalicijos*, *Lietuvos atsakingo verslo asociacijos* (LAVA), durpių įmonių asociacijos „Lietuviškos durpės“, *International Peatland Society* ir *Wetlands International Europe* narė.
- Vykdėme įvairias su pelkių atkūrimu ir biologinės įvairovės išsaugojimu susijusias savanoriškas ir komercines veiklas.
- Suorganizavome mokomąją praktiką-ekspediciją Greifsvaldo universiteto (Vokietija) mokslininkų ir magistrantūros studijų studentų grupei apie Lietuvos kraštovaizdžio elementus, ypatingą dėmesį skiriant pelkių ekosistemoms.
- 2022 m. birželio 2 d. tarptautinėje meno parodoje „La Biennale di Venezia 2022“ Čilės pavilijono „Turba Tol Hol-Hol Tol“ iniciatyva pasirašėme tarptautinę laisvos valios deklaraciją „Venecijos susitarimas: saugome pasaulio pelkes ir kitus durpynus lokaliai“, įpareigojančią saugoti pasaulio durpynus ir pakeisti jų ekologinio-kultūrinio naudojimo kryptis.
- 2022 m. pabaigoje pasirašyta sutartis su LR aplinkos ministerija dėl „Miškuose esančių pažeistų durpynų sutvarkymo galimybių studijos parengimo“ (2023 m.).

© JogaIla Mickevičius

DĖKOJAME

PARTNERIAMS

RĒMĒJAMS

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

SAVANORIAMS

